

Sosiaalihuollon suositukset -osahanke

Verson aamukahvit 18.10.2023

Maria Tapola-Haapala

tutkija, VTT, laillistettu sosiaalityöntekijä

maria.tapola-haapala@pajatha.fi

Sosiaalialan osaamiskeskus Verso,

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Ohjelmassa tänään

- Esittäytyminen
- Muutama sana Sosiaalihuollon suositukset - osahankkeesta
- Keskeiset käsitteet
- Muiden tahojen laatimia näyttöön perustuvia suosituksia
- Suositusten laatimiseen liittyviä kysymyksiä
- Tulevia juttuja osahankkeessa

Diat ovat osittain samoja (tai kevyesti muokattuja) kuin osahankkeen käynnistystilaisuudessa, mutta nyt on tarkoitus ennen kaikkea keskustella!

Esittäytyminen

- Esittele itsesi vierustoverille.
- Pohtikaa:
 - *Millainen olisi parhaimmillaan käytännön ja tutkimuksen välinen suhde sosiaalihuollossa?*

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Sosiaalialan osaamiskeskus
Verso

Sosiaalihuollon suositukset (2023-2025)

(<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sosiaalihuollon-suositukset-sosu>)

- Suomen kestävän kasvun ohjelmaan kuuluvan hankkeen *Kustannusvaikuttavuus osaksi suosituksia* (<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kustannusvaikuttavuus-osaksi-suosituksia>) osahanke, jossa keskitytään sosiaalihuollon suosituksiin liittyviin kysymyksiin
- Osahankkeen toteuttaa *Sosiaalialan osaamiskeskus Verso* yhteistyössä FinCCHTA:n ja muiden sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa. Sosiaalialan osaamiskeskus *SONet BOTNIA* tuottaa osahankkeeseen selvityksen näyttöön perustuvien sosiaalipalvelujen tilanteesta muissa Pohjoismaissa.
- Osahankkeen tutkijana toimii Maria Tapola-Haapala. Mukana hanketyössä ovat professori emerita Marketta Rajavaara, johtaja, VTT Kirsi Kuusinen-James Versosta sekä kehittämissuunnittelija Marjo Hannu-Jama SONet BOTNIA:sta.

Sosiaalihuollon suositukset -osahankkeen tavoitteet

- 1) selvittää nykytila sekä tiedolliset ja organisatoriset edellytykset, mahdollisuudet ja esteet sosiaalihuollon näyttöön perustuvien suositusten aikaansaamiselle,
- 2) tuottaa kehittämismalleja, ehdotuksia ja skenaarioita koskien toiminnan organisoimista, jotta näyttöön perustuvien suositusten aikaansaamisessa edetään kansallisesti (ja alueellisesti),
- 3) toteuttaa pilotti liittyen näyttöön perustuvien suositusten kehitystyöhön.

Näyttöön perustuvat suositukset

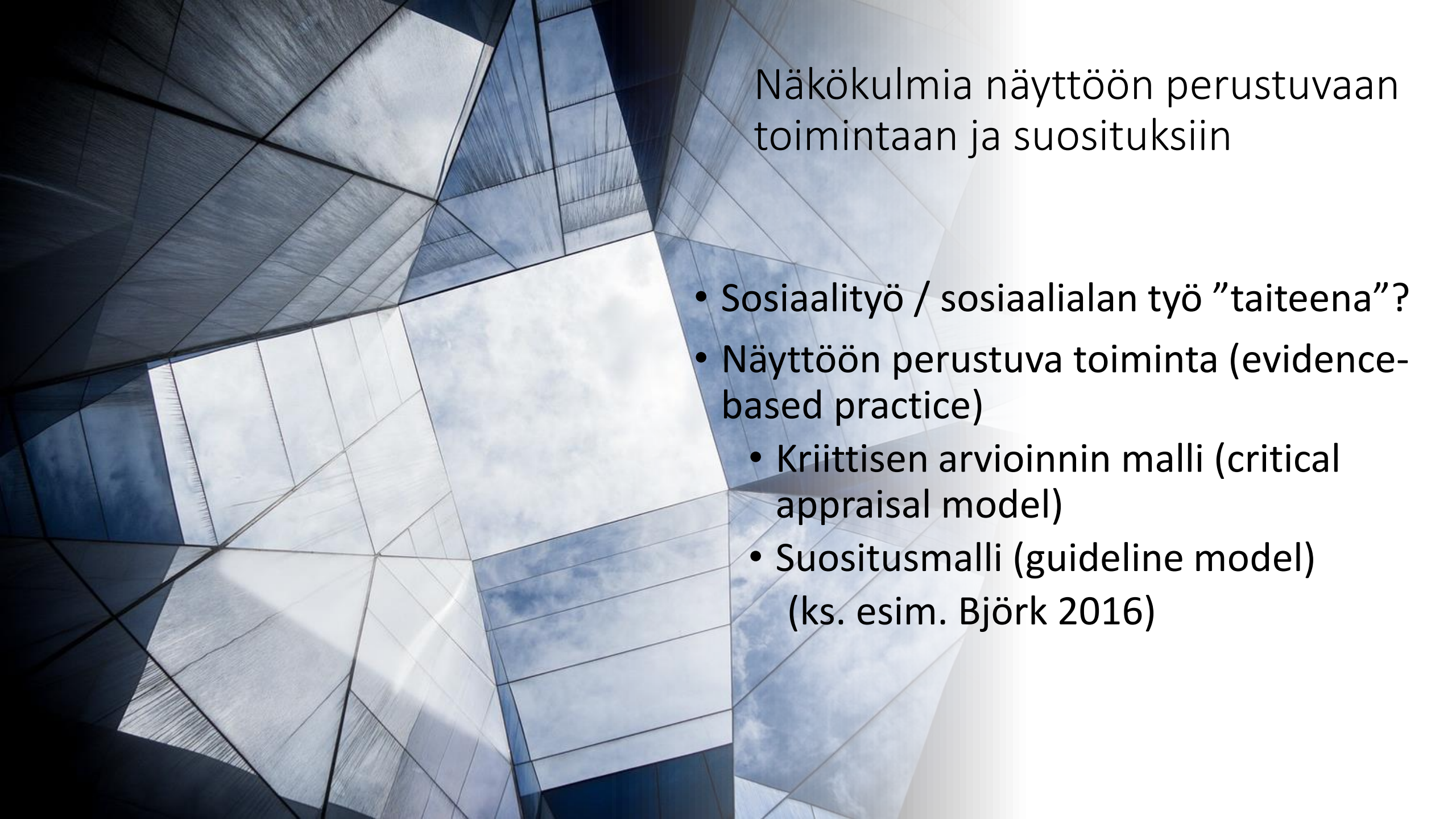
- Tiedän erittäin hyvin, mitä ne ovat.
- Tiedän ehkä niistä jotakin.
- Ei mitään käsitystä, mitä ne ovat.

Mitkä näyttöön perustuvat suositukset?

- *Näytöllä* tarkoitamme ajantasaista, järjestelmällisesti koottua ja kriittisesti arvioitua tutkimustietoa (osittainen suora lainaus Hotus [ei vuosilukua])
- ...ja *suosituksilla* ennalta määriteltä systemaattista prosessia noudattaen laadittuja yhteenvetoja näytön pohjalta suositeltavista menetelmistä ja toimintatavoista.
- Suositukset mahdollistavat esimerkiksi *näyttöön perustuvan toiminnan* toteuttamisen. Näyttöön perustuva toiminta tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollossa ammatillisten ratkaisujen tekemistä parhaan saatavilla olevan näytön pohjalta ottaen huomioon myös esimerkiksi asiakkaan/potilaan toiveet ja tarpeet sekä ammattilaisen ammattitaidon.
(muokattu lähteiden Hotus [ei vuosilukua]; Kouvonen ym. 2023; THL 2022 pohjalta)

Vaikuttavuus

- Suositusten kannalta vaikuttavuutta koskevat tutkimukset ovat keskeisiä. *Vaikuttavuuden* olemme määritelleet seuraavasti (muokattu lähteiden Malmivaara 2022; Paasio 2003, 2006; Rousu 2007; Sintonen & Pekurinen 2006 pohjalta):
 - Yksilötasolla:
 - Asiakkaan/potilaan elämäntilanteessa, hyvinvoinnissa tai terveydessä tapahtuva nettomuutos, joka on luettavissa menetelmän tai toimintatavan aiheuttamaksi
 - Vaikuttavuutta voidaan tarkastella myös yhteisöllisellä tai yhteiskunnallisella tasolla
- Suosituksissa ei kuitenkaan hyödynnetä ainoastaan (tiukasti määritellen) vaikuttavuutta käsitteleviä tutkimuksia vaan mahdollisesti myös esimerkiksi laadullisia tutkimuksia, joissa tarkastellaan ihmisten kokemuksia jostakin elämäntilanteesta.

Näkökulmia näyttöön perustuvaan toimintaan ja suositukseen

- Sosiaalityö / sosiaalialan työ ”taiteena”?
- Näyttöön perustuva toiminta (evidence-based practice)
 - Kriittisen arvioinnin malli (critical appraisal model)
 - Suositusmalli (guideline model) (ks. esim. Björk 2016)

Kansainvälinen näkökulma

- Kansainvälisesti terveydenhuollon suosituksiin liittyen käydään paljon tieteellistä metodologista keskustelua.
- Yhdysvalloissa sosiaalityön suositukset ([practice] guidelines) vaikuttavat herättäneen kiinnostusta erityisen paljon vuosituhanen vaihteessa (esim. Rosen & Proctor 2003a; Research on Social Work Practice 3/1999, vol. 9).
 - Suositukset liitettiin muun muassa toiminnan ennustettavuuteen, käytäntöjen vaihtelevuuden vähentämiseen, vaikuttavuuden lisäämiseen, päätöksenteon tukeen (Rosen & Proctor 2003b, 1).
 - Etuna tuotiin esille myös se, että suositukset eivät edellytä sosiaalityöntekijöiltä omaa tutkimuksen tai arviointien tekemistä tai tutkimuskirjallisuuteen tutustumista (Kirk 1999, 303-304).
 - Epäilykset ja kritiikki suosituksia kohtaan kytkeytyivät puolestaan muun muassa sosiaalityön tieteellisen kirjallisuuden rajoitteisiin, sosiaalityöntekijöiden (mahdolliseen) vastustukseen, suositusten mahdollisiin heikkoihin vaikutuksiin, suositusten hyödyntämisen haasteisiin käytännössä, sosiaalityön moniulotteiseen luonteeseen, mahdolliseen taloudellisen näkökulman korostumiseen suosituksia laadittaessa sekä suositusten laatimisen aiheuttamiin kustannuksiin (yhteenvetoa kritiikistä ja vastauksia siihen ks. Howard & Jensen 1999).

Kansainvälinen näkökulma

- Useat tahot laativat tällä hetkellä eri maissa erilaisia tutkimuksiin ja näyttöön perustuvia koonteja sosiaalihuoltoon liittyen (esim. SCIE, The Campbell Collaboration, Foundations. What Works Centre for Children & Families, Kunskapsguiden, Vidensportalen).
- Selkeästi suosituksia toteuttaa muun muassa NICE Isossa-Britanniassa (National Institute for Health and Care Excellence).
 - Ks. Gould (2011) sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ensimmäisestä yhteisestä suositusprosessista tässä kontekstissa: esille muun muassa kysymys näytön hierarkiasta.

Näyttöön perustuvat suositukset Suomessa

- Näyttöön perustuvia suosituksia laativat tällä hetkellä Suomessa ainakin
 - Suomalainen Lääkäriseura Duodecim (Käypä hoito -suositukset)
 - Hoitotyön tutkimussäätiö Hotus (Hotus-hoitosuosituks[®])
 - Suomen Fysioterapeutit (Fysioterapiasuositukset)

Alkoholiongelmat

Muistisairaahan henkilön päivittäistoiminnoista suoriutumisen tukeminen

– Lääkkeettömät menetelmät hoitotyössä

Depressio

lääkkään turvallinen kotiutuminen sairaalasta

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen

Muistisairaudet

Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen hoito

Perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskiolojen tunnistaminen

Huumeongelmat

Skitsofrenia

Terveys- huollon palvelu- valikoima- neuvosto

- Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan Terveysneuvoston palveluvalikoimaneuvoston (Palko) ”tehtävänä on antaa suosituksia siitä, mitkä tutkimus-, hoito- ja kuntoutusmenetelmät kuuluvat julkisin varoin rahoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan Suomessa”.
<https://palveluvalikoima.fi/mika-on-palko->
-

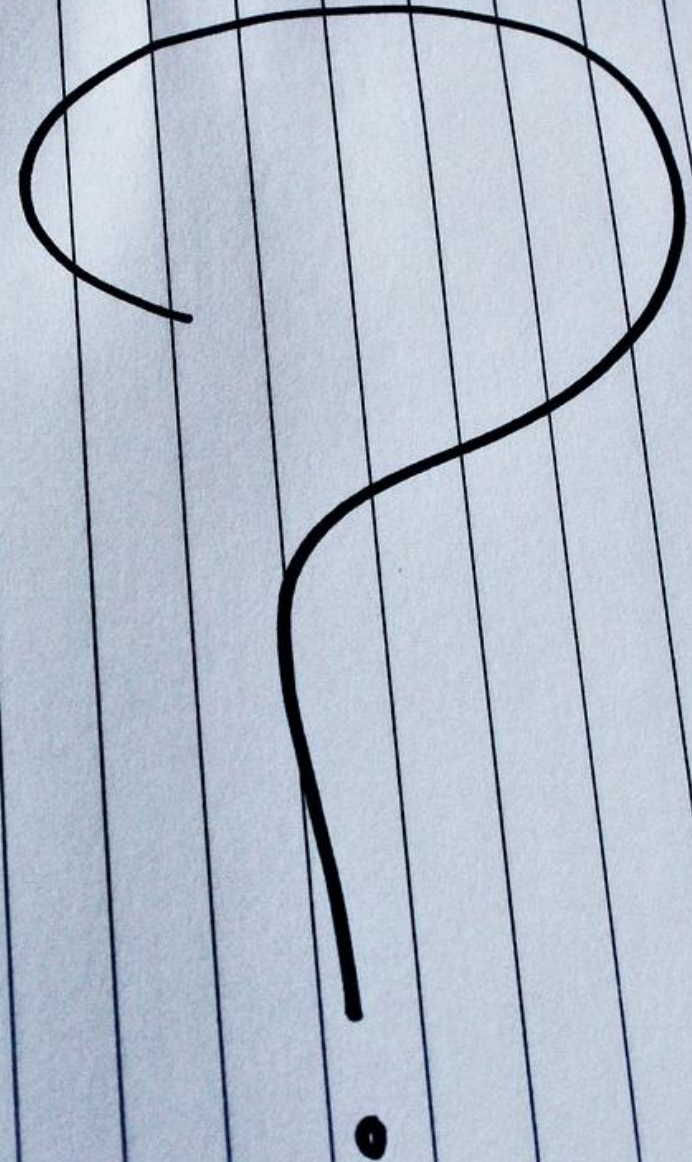

Kasvun tuki (Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö Itla)

- Psykososiaalisten menetelmien arviointi (ks. <https://kasvuntuki.fi/> > Menetelmäarviointi)
 - Implementoinnin tuki (mm. Implementointiopas, webinaarisarja) (ks. <https://kasvuntuki.fi/> > Implementointi)
-
-

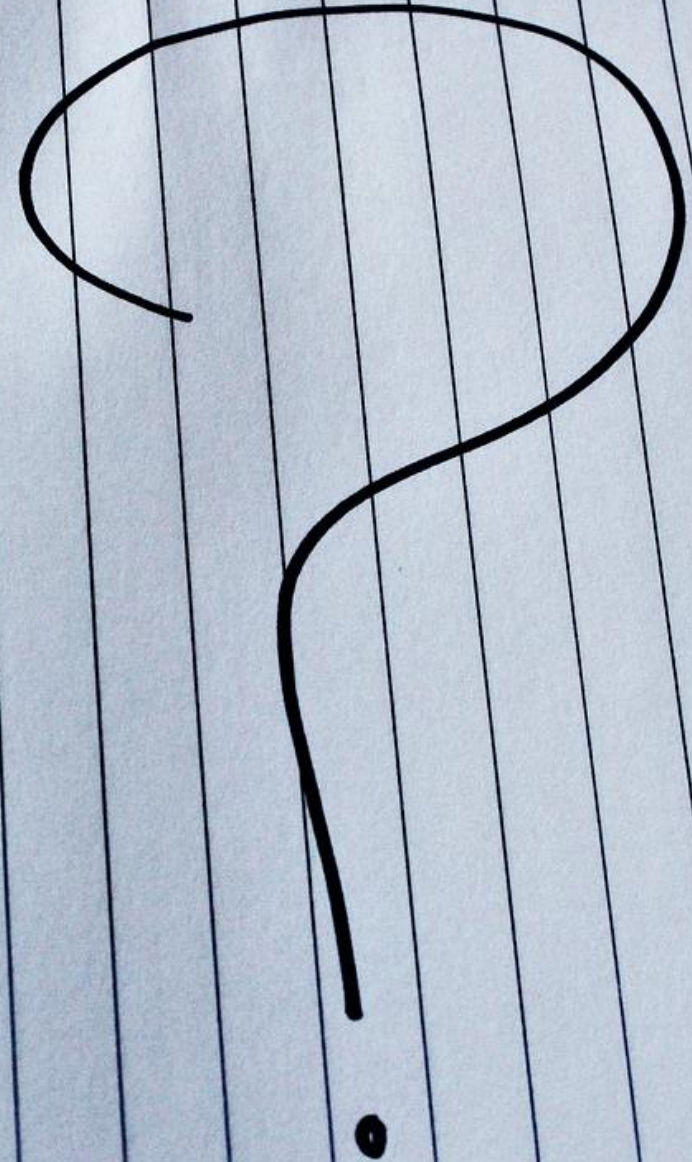
Suosituksset herättävät kuitenkin myös monia kysymyksiä, esimerkiksi:

- Millaisia erityispiirteitä suositusprosessiin tulisi mahdollisesti liittyä sosiaalihuollossa?
- Millä tavoin ottaa mukaan kokemusasiantuntijat ja ammattilaiset? (ks. myös esim. <https://www.kaypahoito.fi/potilaat-mukaan>)
- Kuinka hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla olemassa olevia suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen vahvuuksia?
- Millaista tutkimustietoa hyödynnämme?

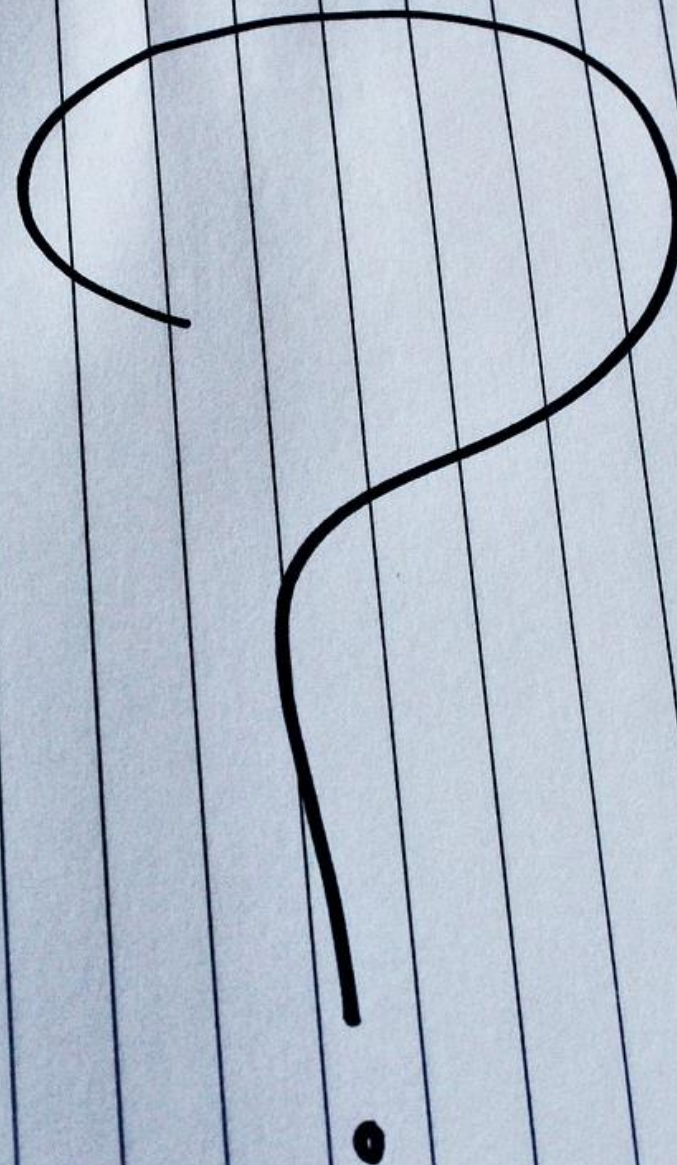
Suosituksset herättävät kuitenkin myös monia kysymyksiä, esimerkiksi:

- Miten arvioida näytön vahvuutta sosiaalihuollon ympäristössä?
- Miten suhtautua (vaikuttavuustutkimusten) ”näytön hierarkiaan”? (ks. esim. https://www.vastalaake.fi/vl_puheenvuorot/nain-loydat-luotettavaa-tutkimustietoa/)
- Kuinka hyödyntää suosituksia laadittaessa erilaisia tutkimuksia – esimerkiksi tutkimuksia, jotka käsittelevät monitahoisen, vahvasti kontekstiin sidotun toiminnan vaikuttavuutta?

Mahdollisuuksia vai esteitä?

- Sosiaalihuollon näyttöön perustuvien suositusten kysyntä hyvinvointialueilla?
- Johtaminen hyvinvointialueilla, johdon, esimiesten ja kollegojen tuki, mentorointi, implementointi?
- Ammattilaisten sitoutuminen ja mahdollisuudet osallistua kehittämiseen?
- Ammattilaisten tutkimusosaaminen ja tiedonhaun hallinta?
- Eri sosiaalihuollon ammattiryhmien näkökulmat suosituksiin?
- Sosiaalityön ja -palvelujen vaikuttavuuden tutkimus?
- Rahoitus projektiluonteisesta vakiintuneeksi?
- Koordinaatio ja verkostot; valtio, säätiö, sosiaalialan osaamiskeskukset jne.?

Missä mennään Sosiaalihuollon suositukset -osahankkeessa nyt?

- Toteutettu kysely liittyen sosiaalihuollon asiantuntijoiden näkemyksiin suosituksista ja tutkimustiedon hyödyntämisestä
- Tutustuttu näyttöön perustuvaa sosiaalihuoltoa, suosituksia sekä aiheeseen liittyviä metodologisia kysymyksiä koskevaan (kansainväliseen) keskusteluun
 - Muun muassa laadullinen näyttö suosituksissa, suositusprosessit, jatkossa muun muassa monitahoisia interventioita koskevien tutkimuskatsausten metodologiat

Alustavasti kyselystä

- Perusteluja sosiaalihuollon asiantuntijoiden mukaan suosituksille mm.:
 - Käytännön työn tarpeet, käytännön tuki
 - Tutkimusperustaisuuden ja vaikuttavuusperustaisuuden tuki
 - Palvelujen tasalaatuisuus, yhdenvertaisuus
 - Toiminnan perusteltavuus
 - Valtakunnallisen vertailun mahdollisuudet
 - Taloudellinen näkökulma
 - Suhde terveydenhuoltoon
 - Sosiaalihuollon aseman vahvistaminen

Alustavasti kyselystä

- Toisaalta haasteina ja huomioitavina seikkoina tuotiin esille muun muassa:
 - Huoli työntekijöiden harkintamahdollisuuksien katoamisesta, asiantuntijuuden arvostamiseen liittyen
 - Sosiaalihuollon luonteeseen liittyvä suositusten laatimisen, päivittämisen ja jakamisen vaativuus: ei tukea ja apua yhteen ongelmaan vaan systeemisesti kokonaistilanteeseen; tilanteiden monimutkaisuuden huomioon ottaminen
 - Onko suositusten antaminen sosiaalihuollossa mahdollista?
 - Onko käyttöönotto todella mahdollista, onko jokin muu tapa toimivampi?
 - Vapaaehtoisten suositusten heikkous
 - Ristiriita, mikäli suositus ei ole velvoittava mutta valvova viranomainen tai oikeus vetoaa näihin ongelmatilanteissa
 - Jos suositus on velvoittava, tulee kertoa, milloin tämä on sitä ja millaisessa tilanteessa sitä on mahdollista noudattaa
 - Suositusten noudattamiseen tarvittavat resurssit: noudattamattomuus ei saa kaatua syytöksiksi yksittäisiä työntekijöitä kohtaan, jos resurssit eivät ole kunnossa
 - Olemassa olevan tutkimustiedon riittävyyden haasteet
 - Tutkimusnäytön luotettavuuden kysymykset
 - Indikaattoreihin ja mittareihin liittyvät (vielä) ratkaisemattomat kysymykset sosiaalihuollossa
 - Päivittämisen tarve; riski, että tutkimustulokset ovat jo vanhentuneita
 - Laatiminen ja ylläpito kansallisen tason toimijalle
 - Mukaan laatijoiksi tutkijoiden ja asiantuntijoiden lisäksi samalla painoarvolla käytännön asiakastyön tekijöitä
 - Laadinnassa riittävä maantieteellinen edustus tai painotus, mikäli ilmiö korostuu tietyillä alueilla

Missä mennään
Sosiaalihuollon suositukset -
osahankkeessa nyt?

- Verkostoiduttu paljon eri tahojen kanssa, esitelty osahanketta eri tilaisuuksissa (mukaan lukien hankkeen oma käynnistystilaisuus) sekä kirjoituksissa ja käynnistetty asiantuntijaryhmän toiminta
- Pilotin suunnittelu on käynnissä

Pilotti

- Tavoitteena on laatia näyttöön perustuvat suositukset jostakin sosiaalihuollon kannalta olennaisesta ja kiinnostavasta ilmiöstä
- Tällä hetkellä pohdinnassa: *ihmissuhteiden huomioiminen päihdeongelmasta toipumisen kontekstissa*

Tervetuloa Sosiaalihuollon suositukset - osahankkeen seuraaviin kaikille avoimiin Teams-tilaisuuksiin!

- 28.11.2023 klo 13.00–15.00 *Näyttöön perustuvan toiminnan edistäminen*
 - Kehittämissuunnittelija Marjo Hannu-Jama, SONet BOTNIA: Näyttöön perustuvat sosiaalipalvelut Ruotsissa – mittava kansallinen laadun varmistamistyö?
 - Näkökulmapuheenvuoroja
 - Keskustelua

Ei ennakkoilmoittautumista. [Liity kokoukseen napsauttamalla tästä](#) (Kokoustunnus: 367 272 694 733 Tunnuskoodi: 4gbkmJ)

- 31.1.2024 klo 13.00–15.00 *Sosiaalihuollon asiantuntijoiden näkemyksiä suosituksista ja niiden laatimisesta – osahankkeen kyselyn tuloksia*

Ei ennakkoilmoittautumista. [Liity kokoukseen napsauttamalla tästä](#) (Kokoustunnus: 363 343 477 673 Tunnuskoodi: B7Uqzg)

Yhteyksiin liittyvissä ongelmatilanteissa tarkistathan mahdolliset tiedotteet osahankkeen kotisivulta: <https://pajat-sote.fi/yhtyma/toimialat/sosiaalialan-osaamiskeskus-verso/kehittamishankkeet/sosiaalihuollon-kustannusvaikuttavuus/>

Tietoa osahankkeesta: <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/sosiaalihuollon-suositukset-sosu>

Lisätietoa: tutkija Maria Tapola-Haapala, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso, maria.tapola-haapala@pajatha.fi

Sosiaalihuollon suositukset -osahankkeen kirjoituksia

- Näyttöperusteisen sosiaalityön lähtökohtia. Julkaisussa Tutkiva sosiaalityö. Sosiaalityö ja moninaisuus.
<http://www.sosiaalityontutkimuksenseura.fi/data/uploaded/tutkivasosiaalityo2023.pdf>
 - Suositukset sosiaalihuollon näyttöön perustuvan toiminnan edistäjinä? Sosiaalityön tutkimuksen seura, kolumni.
<http://sosiaalityontutkimuksenseura.fi/Ajankoh taista?id=193>
 - Hotus-blogi 1/2023: Nyt on hyvä aika sosiaalihuollon suosituksille
<https://www.hotus.fi/hotus-blogi-1-2023-nyt-on-hyva-aika-sosiaalihuollon-suosituksille/>
 - Näyttöön perustuvat suositukset – mitä ja miten sosiaalihuollossa? ISOblogi (07.09.2023)
<https://www.isonet.fi/julkaisut-ja-materiaalit/isoblogi/nayttoon-perustuvat-suositukset-mita-ja-miten-sosiaalihuollossa.html>
-

Lisätietoa

- <https://pajatsote.fi/yhtyma/toimialat/sosiaalialan-osaamiskeskus-verso/kehittamishankkeet/sosiaalihuollon-kustannusvaikuttavuus/>
-

- Esityksen kuvituskuvien lähde (pois lukien logot): Pixabay (kuvien kokoa, muotoa ja/tai kirkkautta on saatettu muuttaa alkuperäisestä)

Lähteet

- Björk, Alexander (2016) Evidence-based practice behind the scenes. How evidence in social work is used and produced. Stockholm Studies in Social Work, SSSW32. Stockholm University. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:900625/FULLTEXT01.pdf>
- Gould, Nick (2011) Guidelines across the health and social care divides. The example of the NICE-SCIE dementia guideline. International Review of Psychiatry 23 (4), 365-370. <https://doi.org/10.3109/09540261.2011.606537>
- Hotus (ei vuosilukua) Näyttöön perustuva toiminta. Viitattu 29.5.2023. <https://www.hotus.fi/nayttoon-perustuva-toiminta/>
- Howard, Matthew Owen & Jenson, Jeffrey M. (1999) Barriers to development, utilization, and evaluation of social work practice guidelines: Toward an action plan for social work. Research on Social Work Practice 9 (3), 347–364. <https://doi.org/10.1177/104973159900900309>

Lähteet

- Kirk, Stuart A. (1999) Good intentions are not enough: Practice guidelines for social work. Research on Social Work Practice 9 (3), 302-310.
<https://doi.org/10.1177/104973159900900303>
- Kouvonen, Petra; Tani, Sara; Kurki, Marjo & Hamari, Lotta (toim. Koskenalho, Ninnu) (2023) Miten onnistun implementoinnissa? Opas psykososiaalisten menetelmien vaikuttavaan implementointiin. Itlan oppaat ja käsikirjat 2023:1. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itla, Kasvun tuki. <https://kasvuntuki.fi/wp-content/uploads/2023/09/itla-implementointiopas-2023-final-31082313291.pdf>
- Malmivaara, Antti (2022) Vaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Duodecim.
- Paasio, Petteri (2003) Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaaalialalla. Stakes, FinSoc Työpapereita 3/2003. Stakes.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77070/Tyopapereita3_03.pdf

Lähteet

- Paasio, Petteri (2006) Yleinen ja erityinen viitekehys arvioinnista. Hallinnon tutkimus 25 (3), 92-107.
- Rosen, Aaron & Proctor, Enola K. (toim.) (2003a) Developing practice guidelines for social work intervention. Issues, methods, and research agenda. Columbia University Press.
- Rosen, Aaron & Proctor, Enola K. (2003b) Practice guidelines and the challenge of effective practice. Teoksessa Aaron Rosen & Enola K. Proctor (toim.) Developing practice guidelines for social work intervention. Issues, methods, and research agenda. Columbia University Press, 1-14.

Lähteet

- Rousu, Sirkka (2007) Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. Näkymätön tuloksellisuus näkyväksi. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 682. Tampereen yliopisto & Suomen Kuntaliitto.
<https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7174-2>
- Sintonen, Harri & Pekurinen, Markku (2006) Terveystaloustiede. WSOY.
- THL (2022) Näyttöön perustuvat tuki- ja hoitomenetelmät. Viitattu 19.9.2023.
https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/terapeuttiset-menetelmat-ja-terapiapalvelut/nayttoon-perustuvat-tuki-ja-hoitomenetelmat#N%C3%A4ytt%C3%B6n_perustuva_toiminta